

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА
ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

Спеціальність «014 Середня освіта (Мова і література (англійська))»

ОС – магістр

Виконавець: Деяк М.М.
студентка 2-го курсу,
групи СО МЛ(А)-2 (М)

(підпис)

Науковий керівник:
канд. психол. наук,
ст.викладач Барчі Б.В.

(підпис)

Робота допускається до захисту:
Зав. кафедрою:
д. пед. наук, доц. Теличко Н.В.

(підпис)

«___» _____ 2019 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	8
1.1 Поняття педагогічної майстерності в педагогічній теорії і практиці	8
1.2 Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів іноземної мови	23
1.3 Сутність та зміст педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу.....	44
Висновки до розділу 1.....	59
РОЗДІЛ 2 ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	61
2.1 Компетентнісний підхід до розробки педагогічної технології	65
2.2 Педагогічна технологія формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу	66
Висновки до розділу 2	77
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми. Здобуття освіти є одним із найважливіших процесів, які відбуваються в житті кожної людини. Він здебільшого є двостороннім та включає взаємодію вчителя й учнів, викладача й студентів та ін. Головне завдання педагога – передати інформацію учням, котрі готові та здатні до її сприйняття, а також навчити їх живому спілкуванню за допомогою всіх можливих засобів і методів формування всебічно розвиненої особистості.

Оскільки Україна входить у світовий освітній простір, то великого значення набуває вивчення іноземних мов учнями загальноосвітніх шкіл. Важливість володіння іноземною мовою вже не потребує особливого обґрунтування, адже без неї практично неможливо бути висококваліфікованим фахівцем у будь-якій галузі. Це підтверджується і тим, що з 1 вересня 2012 року в загальноосвітніх навчальних закладах України іноземна мова є обов'язковою для вивчення з початкової школи. Тому особливої актуальності набуває проблема готовності вчителів іноземних мов до професійної діяльності, складовою якої є педагогічна майстерність. Важливо, щоб учитель володів нею, мав бажання постійно її вдосконалювати відповідно до вимог часу. Це зумовлює актуалізацію проблеми формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови. Показник рівня оволодіння майбутніми вчителями іноземної мови педагогічною майстерністю виявляється в період практики, де на основі аналізу діяльності студента з'ясовується відповідність його знань, умінь і навичок вимогам до вчителя.

Зміна освітньої парадигми зумовлює необхідність уведення понять професійної компетентності й компетентнісного підходу, що стосуються й підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Їх професійна компетентність має відповідати високому рівню готовності до педагогічної діяльності, яка забезпечується: сукупністю ключових, загальних і спеціальних компетенцій; наявністю творчих, дослідницьких здібностей; високим рівнем інтелігентності, педагогічної майстерності; конкурентною здатністю на ринку праці.

Професійна компетентність впливає на рівень сформованості педагогічної майстерності, яку вивчали вітчизняні науковці й педагоги-практики. Так, В. Андрущенко, В. Бех, М. Бойченко, В. Журавський, М. Згуровський, Б. Клименко, В. Лутай, Ю. Малиновський, М. Михальченко, В. Огнев'юк, М. Романенко, Н. Скотна, М. Степко, В. Цикін, В. Шинкарук та інші досліджували систему професійної підготовки вчителя, формування його педагогічної майстерності. Л. Анциферова, Л. Бабич, Г. Балл, Є. Барбіна, В. Бутенко, І. Зязюн, Г. Кондратенко, Л. Крамущенко, І. Кривонос, Н. Кузьміна, О. Лавриненко, М. Лазарєв, Л. Романишина, В. Сухомлинський та інші висвітлювали місце і роль педагогічної майстерності в системі професійних характеристик учителя. Ю. Азаров, Л. Білієнко, В. Кан-Калик, Р. Кузьменко, А. Луцюк, Г. Сагач. На основі результатів аналізу досліджень визначено, що нині активізувалися пошуки в галузі теорії та практики підготовки вчителів іноземної мови. Про це йдеться в працях І. Бім, Н. Гальської, С. Гапонової, Г. Китайгородської, С. Ніколаєвої, Е. Пассова, В. Ріверс, М. Сельсе-Мерсія, В. Скалкіна. Різні аспекти підготовки вчителів іноземної мови з урахуванням компетентнісного підходу розглядало чимало зарубіжних учених, зокрема: Б. Менсфілд (компетентність і стандарти), Р. Степлес (природа компетентності), Е. Вулф (компетентність і знання), Б. Росне, Н. Додл, Дж. Купер, Р. Хаустон (компетентнісно-орієнтована освіта вчителів), В. Хантер (мультикультурна освіта в контексті компетентнісно орієнтованого навчання), Е. Шорт, П. Хеге (концепції компетенцій), Дж. Берк (компетентнісно орієнтоване навчання). Але проблема формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу не була досліджена достатньою мірою в педагогічній теорії та практиці.

Мета дослідження полягає у забезпеченні ефективності формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу шляхом упровадження педагогічної технології.

Відповідно до поставленої мети визначено такі **задачі** дослідження:

1. З урахуванням результатів аналізу педагогічної теорії і практики підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

2. Визначити основні дефініції дослідження та особливості їхньої педагогічної майстерності.

3. Визначити структуру, удосконалити критерії, показники та визначити стан сформованості педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх учителів іноземної мови.

Предметом дослідження є педагогічна технологія формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу.

Поставлені задачі обумовили вибір **методів** дослідження: *теоретичні* – аналіз педагогічної, філософської, психологічної, навчально-методичної літератури та інформаційних ресурсів Інтернет, порівняння, синтез, класифікація теоретичних й емпіричних даних для уточнення змісту базових понять дослідження та обґрунтування педагогічних умов формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу; *емпіричні* – діагностичні (педагогічне спостереження, анкетування, самооцінка, бесіди зі студентами, тестування, дискусії).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці педагогічної технології формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови та обґрунтуванні педагогічних умов формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що її результати можуть використовуватися в підготовці вчителів іноземної мови у вищих навчальних закладах. Розроблена педагогічна технологія формування

педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу може бути використана при формуванні такої майстерності при вивченні інших філологічних дисциплін.

Публікації. Основні положення та результати дослідження опубліковано в 2 статтях, із них 1 – у студентському науковому віснику, одна – у міжнародному виданні.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Реалізовані мета та задачі дослідження надають можливість сформулювати висновки, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Результати теоретичного аналізу літератури та вивчення практики формування педагогічної майстерності у вищих педагогічних навчальних закладах свідчать про недостатню розробленість проблеми формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови. Компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, у якому поєднуються елементи професійної та загальної культури (рівень освіченості, достатній для самоосвіти й самостійного вирішення пізнавальних проблем), досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується в певній системі знань, умінь, готовності до професійної діяльності.

Педагогічну майстерність визначають як вищу форму професійної спрямованості особистості, а головним показником майстерності в будь-якій діяльності є володіння спеціальними узагальненими вміннями. Вона виявляється в оптимістичних професійно-ціннісних орієнтаціях, гуманних установках і поглядах на світ, у власній педагогічній позиції щодо засобів впливу на успіх життєдіяльності й навчання студентів.

У результаті аналізу теорії і практики формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземної мови на засадах компетентнісного підходу визначено її особливості: знати й застосовувати прийоми швидкого читання; використовувати прийоми розуміння тексту; досконало застосовувати загально мовленнєві вміння й навички; працювати в руслі культурологічного, лінгвістичного, лінгвокраєзнавчого, комунікативного і ситуативно-тематичного підходів; бути носієм іншомовної культури.

2. Проведений аналіз структури педагогічної майстерності вчителів іноземної мови дозволив визначити, що на засадах компетентнісного підходу вона характеризується чотирма компонентами: комунікативним, дидактичним,

соціокультурним і рефлексивним. Критеріями та показниками ефективності сформованості визначених компонентів обрано: навчально-інформаційний (показники: швидка актуалізація та відтворення потрібної інформації; самостійний пошук нової інформації з різних джерел; ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій; користування каталогами, різноманітною довідковою літературою, складання бібліографії; робота із графіками, схемами, таблицями, картинами; швидке читання; розуміння тексту; загальноомовленнєві вміння); цілемотиваційний (показники: уміння розвивати й виховувати особистість учня засобами іншомовної культури, шляхом оволодіння іншомовним спілкуванням; усвідомлювати, що міжкультурне взаєморозуміння пов'язане з проблемами, які не вирішуються навіть досконалим володінням іноземною мовою); диференційно-психологічний (показники: правильний вибір засобів, методів і форм роботи; знання педагогом індивідуальних особливостей кожного студента, його здібностей, переваг та недоліків попередньої підготовки, що проявляється в прийнятті продуктивних стратегій індивідуального підходу до роботи зі студентами); соціально-психологічний показники.

У структурі авторської педагогічної технології виокремлено такі складові: мета, концепція, зміст, процесуальна частина. Компетентнісний підхід до педагогічної технології впливає на усі її складові. Мета педагогічної технології формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземних мов – підвищення якості університетської та шкільної освіти засобами формування компетентних фахівців. Концептуальну складову педагогічної технології становлять положення компетентнісного підходу, для майбутніх учителів іноземної мови основоположними є ідеї діалогу культур, технології формування творчої особистості, технології групового навчання, ситуативного моделювання.

Зміст формування педагогічної майстерності майбутніх учителів іноземних мов базувався на структурі педагогічної майстерності вчителя іноземної мови на основі компетентнісного підходу. Зміст було спрямовано на

формування компетенцій (загальної навчально-інформаційної, комунікативної, соціокультурної, методичної, дидактичної, рефлексивної).

Базовим компонентом майстерності є загальна навчально-інформаційна компетенція; особливо важливою саме для викладачів мови є комунікативна компетенція; ядром педагогічної майстерності викладача іноземної мови є соціокультурна, методична та дидактична компетенції; зворотний зв'язок у системі компетенцій забезпечує рефлексивна.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>